

GIMTOJI KALBA (LENKŲ)

I egzamino dalis

Rašinių temos ir tekstai interpretacijai

2011 m. mokyklinio brandos egzamino užduotis

Pakartotinė sesija

2011 m. birželio 28 d.

Trukmė – 3 val. (180 min.)

WSKAZÓWKI:

- Spośród podanych tematów wypracowań i tekstów do interpretacji proszę wybrać tylko **jeden temat** i wyczerpująco go rozwinąć.
- Objętość pracy powinna być nie mniejsza niż 2 strony formatu A4.
- Na brudnopis są przeznaczone arkusze papieru opatrzone pieczęcią szkoły. Na czystopis należy wykorzystać kartki, załączone do zadań. Na tych kartkach proszę napisać nazwę szkoły, klasę, swoje imię i nazwisko oraz temat pracy pisemnej.
- Proszę pisać wyraźnie i czytelnie piórem lub długopisem (kolor atramentu, wkładu – ciemnoniebieski). Nie można używać korektora.
- Po zakończeniu egzaminu proszę oddać komisji sprawdzającej brudnopis i czystopis. Praca będzie oceniana na podstawie czystopisu.

Życzymy powodzenia!

Tematy rozprawek

1. Laureaci Nagrody Nobla w dziedzinie literatury. Przedstaw twórczość jednego z nich.
2. Czy literatura okresu wojny i okupacji potwierdza słowa A. Camusa: *Więcej w ludziach zasługuje na podziw niż na pogardę?*
3. Najbardziej tragiczny, Twoim zdaniem, bohater dramatu. Rozważ na przykładzie wybranego dzieła dramatycznego.

Teksty do interpretacji

4. Interpretacja fragmentu poematu A. Mickiewicza „Pan Tadeusz“.
5. Interpretacja wiersza M. Hillar „My z drugiej połowy XX wieku“.
6. Interpretacja fragmentu powieści H. Sienkiewicza „Krzyżacy“.

Adam Mickiewicz

PAN TADEUSZ

(fragment)

Wtem brząknął w tabakierkę złotą Podkomorzy
I rzekł: "Mój Sędzio, dawniej było jeszcze gorzej!
Teraz nie wiem, czy moda i nas starych zmienia,
Czy młodzież lepsza, ale widzę mniej zgorzenia.
Ach, ja pamiętam czasy, kiedy do Ojczyzny
Pierwszy raz zawitała moda francuszczyzny!
Gdy raptem paniczyki młode z cudzych krajów
Wtargnęli do nas hordą gorszą od Nogajów!¹
(...)
Krzyczano na modnisiów, a brano z nich wzory:
Zmieniano wiarę, mowę, prawa i ubiory.
Była to maszkarada², zapustna swawola,
Po której miał przyjść wkrótce wielki post - niewola!

Pamiętam, chociaż byłem wtenczas małe dziecię,
Kiedy do ojca mego w oszmiańskim powiecie
Przyjechał pan Podczaszyc na francuskim wózku,
Pierwszy człowiek, co w Litwie chodził po francusku.
Biegali wszyscy za nim jakby za rarogiem³,
Zazdroszczono domowi, przed którego progiem
Stała Podczaszyca dwukolna dryndulka,
Która się po francusku zwała karyjulka.
Zamiast lokajów w kielni siedziały dwa pieski,
A na kozłach niemczysko chude na kształt deski;
Nogi miał długie, cienkie, jak od chmielu tyki,
W pończochach, ze srebrnymi klamrami trzewiki,
Peruka z harbajtelem⁴ zawiązanym w miechu.
Starzy na on ekwipaż⁵ parskali ze śmiechu,
A chlōpi żegnali się, mówiąc, że po świecie

¹ **Nogaj** – przywódca mongolski; pod jego wodzą w XIII w. Mongołowie dokonali najazdu na Polskę. Od jego imienia Nogajami nazwano przedstawicieli ludu mongolskiego.

² **Maszkarada** – tu: maskarada, czyli zabawa przebierańców w maskach; por. maskara – postać budząca wstręt, ktoś lub coś brzydkiego.

³ **Raróg** – rzadki, ceniony w sokołnictwie ptak łowczy.

⁴ **Harbajtel** – rodzaj siatki lub woreczka zakładanego dawniej na włosy z tyłu peruki.

⁵ **Ekwipaż** – *przestarzałe*: lekki, luksusowy pojazd konny.

Jeździ wenecki diabeł w niemieckiej karecie.
Sam Podczaszyc jaki był, opisywać długo;
Dosyć, że nam się zdawał małpą lub papugą,
W wielkiej peruce, którą do złotego runa
On lubił porównywać, a my do kołtuna.
Jeśli kto i czuł wtenczas, że polskie ubranie
Piękniejsze jest niż obcej mody małpowanie,
Milczał; boby krzyczała młodzież, że przeszkadza
Kulturze, że tamuje progresy, że zdradza!
Taka była przesądów owoczesnych władza!“

Małgorzata Hillar⁶

MY Z DRUGIEJ POŁOWY XX WIEKU

My z drugiej połowy XX wieku
rozbijający atomy
zdobywcy księżycy
wstydzimy się
miękkich gestów
czułych spojrzeń
ciepłych uśmiechów

Kiedy cierpimy
wykrzywiamy lekceważąco wargi

Kiedy przychodzi miłość
wzruszamy pogardliwie ramionami

Silni cyniczni
z ironicznie zmrużonymi oczami

Dopiero późną nocą
przy szczelnie zasłoniętych oknach
gryziemy z bólu ręce
umieramy z miłości

⁶ **Małgorzata Hillar** (1926–1995) – polska poetka; popularna i lubiana przez polskich czytelników autorka liryki osobistej, poświęconej głównie tematyce miłosnej, odznaczającej się komunikatywną formą, prostotą w opisie wrażeń i doznań zmysłowych, konkretnością obserwacji rzeczywistości. Jako poetka debiutowała w roku 1955. W latach 1957–1985 były wydawane liczne zbiory jej wierszy. Małgorzatę Hillar krytycy zaliczają do pokolenia, które „u swojej kołyski widziało złą wróżkę wojny i w okresie pierwszej, najbardziej garnącej się do świata młodości zaznało gorzkich rozczarowań. Stąd nieufność do wielkich słów, do wszelkiego patosu i frazesu społecznego“. Wiersze M. Hillar są jakby wycięte z całego pasma przeżyć – poetka stroni od point moralistycznych, społecznych czy nawet uczuciowych. Wiersze urywa tak, jak urywa się głos człowieka, który nie znajduje słów dla rzeczy głębszych, aby ich słowem nie zbanalizować, nie spłyć.

Henryk Sienkiewicz

KRZYŻACY

(fragment)

Już serca w obu wojskach były jak młoty, ale trąby nie dawały jeszcze znaku do boju. Nastąpiła cięższa może od samej bitwy chwila oczekiwania. Na polu między Niemcami a armią królewską wznosiło się od strony Tannenberg⁷ kilka odwiecznych dębów, na które powłazili chłopci miejscowi, aby patrzeć na zapasy tych wojsk tak olbrzymich, jakich od niepamiętnych czasów świat nie widział. Lecz prócz tej jednej kępy całe to pole było puste, szare, przeraźliwe, do obumarłego stepu podobne. Chodził tylko po nim wiatr, a nad nim unosiła się cicho śmierć. Oczy rycerzy zwracały się mimo woli na tę złowrogą, milczącą równinę. Przelatujące po niebie chmury przesłaniały od czasu do czasu słońce, a wówczas padał na nią mrok śmiertelny.

Wtem wstał wichur. Zaszumiał w lesie, oberwał tysiące liści, wpadł na pole, chwycił suche źdźbła traw, wzbil tumany kurzawy i poniosł je w oczy wojsk krzyżackich. W tej również chwili wstrząsnął powietrzem przeraźliwy głos rogów, krzywul⁸, piszczałek⁹, i całe skrzydło litewskie zerwało się na kształt niezmiernego stada ptactwa do lotu. Poszli od razu wedle zwyczaju w skok. Konie, wyciągnawszy szyje i potuliwszy uszy, rwały ze wszystkich sił przed siebie; jeźdźcy, wymachując mieczami i sulicami¹⁰, lecieli z krzykiem okropnym przeciw lewemu skrzydłu Krzyżaków.

Mistrz właśnie znajdował się przy nim. Wzruszenie jego już przeszło, a z oczu szły mu, zamiast łez, skry. Ujrawszy więc rozpędzoną cーム litewską, zwrócił się do Frydrycha Wallenroda, który na tej stronie dowodził, i rzekł:

– Witold¹¹ pierwszy wystąpił. Poczynajcieże i wy w imię Boże! I skinieniem prawicy ruszył czternaście chorągwi żelaznego rycerstwa.

– *Gott mit uns!*¹² – zakrzyknął Wallenrod.

Chorągwie, zniżywszy kopie, poczęły z początku iść krokiem. Lecz równie jak skała stoczona z góry, spadając, coraz większego pędu nabiera, tak i one: z kroku przeszły w rysi¹³, potem w cwał, i szły straszne, niepohamowane, jako lawina, która musi zetrzeć i zdruzgotać wszystko przed sobą.

Ziemia jęczała i gięła się pod nimi.

⁷ Bitwa pod Grunwaldem (w literaturze niemieckiej nazywana pierwszą bitwą pod Tannenbergiem) – jedna z największych bitew w historii średniowiecznej Europy (pod względem liczby uczestników), stoczona na polach pod Grunwaldem 15 lipca 1410 roku między siłami Zakonu Krzyżackiego (wspomaganego przez rycerstwo zachodnioeuropejskie) pod dowództwem wielkiego mistrza Ulricha von Jungingena a połączonymi siłami polskimi, litewsko-ruskimi i smoleńskimi oraz posiłkowymi oddziałami czeskimi, mołdawskimi i tatarskimi, pod dowództwem króla Polski Władysława II Jagiełły.

⁸ **Krzywula** – dawny drewniany instrument dęty, rodzaj kłarnetu o zakrzywionej rurze.

⁹ **Piszczałka** – ludowy instrument muzyczny, przypominający niewielki flet.

¹⁰ **Sulice** – długie włócznie bojowe.

¹¹ Witold, Wielki Książę Litewski, dowodził w tej bitwie wojskiem litewskim.

¹² *Gott mit uns* (niem.) – Bóg jest z nami.

¹³ **Rysi** – dawniej: kłusem. Kłus – dość szybki chód konia, wolniejszy od cwału; **cwał** – najszybsza odmiana chodu końskiego.